

KS. RYSZARD SAWICKI*

**EKLEZJOLOGIA PASTORALNA I NOWA EWANGELIZACJA
– INSPIRACJE Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA
NA PODSTAWIE ADHORTACJI APOSTOLSKIEJ
„EVANGELII GAUDIUM”**

Adhortacja apostolska Ojca Świętego Franciszka „*Evangelii gaudium*” została ogłoszona uroczyście w Rzymie 24 listopada 2013 r. na zakończenie Roku Wiary. Ma ona szczególny charakter, została bowiem wydana po Synodzie Biskupów poświęconym „Nowej ewangelizacji dla przekazu wiary chrześcijańskiej”, zwołanym w 2012 r. jeszcze przez Benedykta XVI, ale można ją także traktować jako dokument programowy pontyfikatu Franciszka. Jej treściowa i językowa analiza wskazuje na charakterystyczny styl nowego papieża. Czytając adhortację, można odnaleźć w niej wiele tematów, jakie Papież poruszał od dnia swojego wyboru, tj. 13 marca 2013 r. Stanowi ona bardzo ważny dokument Magisterium Kościoła dla wszystkich chrześcijan, którzy na mocy sakramentu chrztu i bierzmowania powołani są do głoszenia Dobrej Nowiny we współczesnym świecie. Z pewnością można ją nazwać „Magna Charta” współczesnej działalności Kościoła zwanej nową ewangelizacją, która jest „wielostronną i dynamiczną rzeczywistością”¹. Poniżej zostaną przedstawione najważniejsze kierunki „nowego etapu ewangelizacji” i „drogi Kościoła w najbliższych latach”² w świetle wizji nakreślonej przez papieża Franciszka.

Eklezjologia pastoralna i nowa ewangelizacja są przedmiotem wielu teologicznych analiz. Mówiąc więc o eklezjologicznej wizji papieża Franciszka spodziewamy się jakiejś wykładni Kościoła obecnie działającego. Nie zajmuje się on jednak wyłącznie teoretyczną refleksją nad Kościołem, ale poprzez swoją posługę stara się go urzeczywistniać. Dzięki jego aktywności Kościół „wydarza się”, a my możemy mieć poczucie bycia Kościołem. Papieska refleksja

* ks. dr Ryszard Sawicki – Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Elckiej; e-mail: rysiekskarzyn@o2.pl

¹ Franciszek, Adhortacja *Evangelii gaudium*, Rzym 2013, nr 176, (dalej: EG).

² Tamże, nr 1.

eklezyjologiczna koncentruje się bardziej na jej aspektach egzystencjalnych niż esencjalnych³. Analiza treści nauczania papieża Franciszka w zakresie eklezyjologii pastoralnej i nowej ewangelizacji, której owoce zostaną przedstawione w niniejszym opracowaniu, będzie dokonana w trzech wymiarach: 1) radosne głoszenie Ewangelii drogą nowej ewangelizacji; 2) nawrócenie pastoralne i misyjne wyjście Kościoła; 3) Kościół ubogi dla ubogich.

Radosne głoszenie Ewangelii drogą nowej ewangelizacji

Przewodnia myśl adhortacji pojawia się już w samym jej tytule i pierwszych słowach: „Radość Ewangelii napęłnia serce oraz całe życie tych, którzy spotykają się z Jezusem”⁴. Łaciński termin „gaudium” – „radość” pojawia się w tekście aż 59 razy. Najważniejsze przesłanie papieskiego dokumentu dotyczy radości głoszenia Dobrej Nowiny. Chrześcijańskie świadectwo powinno cechować się radością, o której mówi Sobór Watykański II w pierwszych słowach konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”⁵. Papież przywiązuje dużą wagę do właściwego stylu głoszenia Ewangelii, tak by dotrzeć z nią również do wątpiących i poszukujących. Do tej radosnej posługi wzywa zarówno duszpasterzy, jak i wiernych świeckich⁶. Bardziej koncentruje się na duszpasterskim „jak” niż na teologicznym „co”, a odpowiedź na pytanie o fundament znaczenia głoszonego przesłania ewangelicznego zostaje oddelegowana innym dokumentom⁷.

Papież Franciszek ukazuje chrześcijanina jako człowieka Wielkanocy przeżywającego radość ze spotkania z Chrystusem Zmartwychwstałym. Owa radość towarzyszy mu w każdych okolicznościach życia, także tych zaznaczonych jakimś trudem, a nawet cierpieniem, kiedy to wyraża się ona w nadziei pokładanej w Zbawicielu i zawierzeniu Mu swoich trosk. Jedną z najbardziej istotnych cech chrześcijańskiej radości wpływającej z Dobrej Nowiny o zbawieniu w Jezusie Chrystusie jest pragnienie, aby dzielić się nią z innymi. Radość ta nie jest udziałem wszystkich ludzi, także tych włączonych do wspólnoty Kościoła poprzez sakrament chrztu świętego. Skłania to Kościół to tego, by poszukiwał on dróg wiodących współczesnych ludzi do Chrystusa i sposobów, dzięki którym będą Go mogli lepiej poznać i pokochać. Stanowi to

³ Por. D. Lipiec, *Duszpasterstwo misyjne w nauczaniu papieża Franciszka*, w: *Duszpasterstwo w świetle nauczania papieża Franciszka*, red. D. Lipiec, Lublin 2015, s. 10; K. Pawlina, *Znaki czasu dla Kościoła w Polsce*, Warszawa 2014, s. 13.

⁴ EG, nr 1.

⁵ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, nr 1.

⁶ Zob. I. Celary, *Die Lehre des Papstes Franziskus über die Verantwortung der Laien für die Pfarrgemeinde im Apostolischen Schreiben „Evangelii gaudium”*, „Teologia Praktyczna” 15(2014), s. 161-168.

⁷ Por. W. Linke, *Logos Wcielony i słowo przepowiadane. Teologia Słowa Bożego i praktyka przepowiadania Słowa Bożego w Verbum Domini, Lumen Fidei i Evangelii gaudium*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 33(2015), s. 122.

ogromne wyzwanie dla współczesnych chrześcijan, a jego podjęcie jest równoznaczne z wejściem na drogę nowej ewangelizacji⁸.

Biskup Rzymu wzywa wszystkich ochrzczonych, aby z nową żarliwością i dynamizmem nieśli innym radość i miłość Chrystusa, jakiej doświadczają poprzez swoje osobiste spotkanie z Jezusem. Dokonuje się to w niesprzyjających uwarunkowaniach współczesnego świata pogrążonego w konsumpcji i w obliczu smutku rodzącego się w sercu chciwym i przyzwyczajonym wyłącznie do wygody. Sytuacja ta prowadzi często do nadmiernego indywidualizmu i poszukiwania powierzchownych przyjemności⁹.

Ojciec Święty w charakterystycznym dla siebie stylu mówi, że: „Ewangelizator nie powinien mieć cały czas grobowej miny”¹⁰. Do tego centralnego twierdzenia papież wielokrotnie powraca, zachęca i przestrzega: „Nie pozwólm się okradać z misyjnego entuzjazmu”¹¹, „Nie pozwólm się okradać z radości ewangelizacji!”¹², „Radość Ewangelii jest tym, czego nic i nikt nie zdoła nam odebrać”¹³, „Nie pozwólm się okradać ze wspólnoty”¹⁴, „Nie dajmy się okraść z Ewangelii”¹⁵. Pewną antycypację tego przesłania znajdziemy w homilii Ojca Świętego Franciszka wygłoszonej w Niedzielę Palmową 2013 roku: „To jest pierwsze słowo, jakie chcę wam powiedzieć: «radość»! Nigdy nie bądźcie ludźmi smutnymi: chrześcijanin nigdy nie może być smutny!”¹⁶. Papież wyraźnie stwierdza, że chrześcijanie nie mogą przyjmować klimatu Wielkiego Postu bez Wielkanocy¹⁷.

Ojciec Święty porusza istotne problemy współczesnego Kościoła i społeczeństwa w kontekście poszukiwania źródeł prawdziwej radości służącej autentycznemu postępowi i rozwojowi człowieka. Zachęca, by chrześcijanie wykorzystywali moment łaski, jaki Kościół przeżywa i podejmowali z wiarą i entuzjazmem drogę ewangelizacji.

Franciszek sporo miejsca poświęca temu, w jaki sposób komunikować dzisiaj zbawcze orędzie. Przepowiadanie powinno koncentrować się na najbardziej istotnych kwestiach dotyczących istoty Ewangelii¹⁸. Jego celem jest ukazywanie „piękna zbawczej miłości Boga objawionej w Jezusie Chrystusie

⁸ Por. D. Lipiec, *Duszpasterstwo misyjne...*, dz. cyt., s. 9; P. Mąkosa, *Dynamika ewangelizacji według adhortacji apostolskiej Ewangelii gaudium papieża Franciszka*, „Studia Pastoralne” 10(2014), s. 332-335.

⁹ Por. EG, nr 2.

¹⁰ Tamże, nr 10.

¹¹ Tamże, nr 80.

¹² Tamże, nr 83.

¹³ Tamże, nr 84.

¹⁴ Tamże, nr 92.

¹⁵ Tamże, nr 97.

¹⁶ Franciszek, *Nie bądźcie nigdy ludźmi smutnymi. Msza św. w Niedzielę Palmową i Światowy Dzień Młodzieży* (24.03.2013), „L'Osservatore Romano” 34(2013), nr 5, s. 29.

¹⁷ Por. EG, nr 6.

¹⁸ Por. tamże, nr 34-36.

umarłym i zmartwychwstałym”¹⁹. Należy zatem zwracać uwagę na to, by przepowiadanie miało charakter kerygmaticzny. Trzeba zachowywać należyte proporcje w poruszaniu określonych tematów i nie dopuszczać nigdy do utożsamiania Ewangelii jedynie z katalogiem grzechów i błędów, zwykłą etyką czy ascezą, ponieważ „Nie będzie wtedy głoszona Ewangelia, lecz niektóre akcenty doktrynalne lub moralne wywodzące się z określonych opcji ideologicznych. Orędzie będzie narażone na utratę swej świeżości i nie będzie już miało «zapa-
chu Ewangelii»”²⁰.

Dynamiczne zmiany społeczno-kulturowe pociągają za sobą konieczność poszukiwania odpowiednich form przekazu ewangelicznego orędzia. Prawdy wiary należy starać się wyrażać w języku zrozumiałym dla współczesnego człowieka. Niezmienne prawdy doktrynalne domagają się nieustannej aktualizacji form ich przekazu²¹. Sporo miejsca papież poświęca homilii i jej przygotowaniu²². Docenia ją ze względu na jej uprzywilejowane miejsce wynikające z jej kontekstu eucharystycznego.

Według papieża powinna ona być zwięzła i krótka oraz charakteryzować się dialogicznością, która zakłada coś więcej niż jedynie komunikowanie prawdy²³. Biskup Rzymu przypomina radę swojego starego mistrza, wedle której homilia „powinna zawierać «jedną myśl, jedno uczucie i jeden obraz»”²⁴. Zadaniem przepowiadającego jest rozpoznawanie serca swojej wspólnoty i karmienie jej słowem Bożym²⁵. Zadaniem kaznodziei jest trudna misja mająca na celu „zjednoczenie kochających się serc: serca Pana i serc Jego ludu”²⁶. Współpraca z Duchem Świętym działającym w przepowiadaniu zakłada jednocześnie konieczność zaoferowania się głoszącego jako narzędzia i wykorzystania wszystkich otrzymanych od Boga talentów²⁷. Ojciec Święty przyjął metodologię, według której mówi także swoje homilie – najpierw przedstawia element pozytywny, ogłasza radość Ewangelii, a dopiero potem opinie krytyczne dotyczące kondycji społecznej i moralnej naszych czasów. Papież podkreśla, że: „Pozytywne kazanie daje zawsze nadzieję, kieruje ku przyszłości, nie czyni nas więźniami rzeczy negatywnych”²⁸.

Nawrócenie pastoralne i misyjne wyjście Kościoła

Pierwszy rozdział adhortacji ukazuje charakterystyczne rysy eklezjologii pastoralnej nowego papieża zmierzającej do odnowy współczesnego Kościoła

¹⁹ Tamże, nr 36.

²⁰ Tamże, nr 39.

²¹ Por. tamże, nr 41.

²² Por. tamże, nr 135-159.

²³ Por. tamże, nr 138-142.

²⁴ Tamże, nr 157.

²⁵ Tamże, nr 137.

²⁶ Tamże, nr 143.

²⁷ Por. tamże, nr 145.

²⁸ Tamże, nr 159.

i świata. W jego nauczaniu można dostrzec treści dotyczące Kościoła rozumianego jako tajemnica (*mysterium*), wspólnota (*communio*) i misja (*missio*). Sobór Watykański II, a ślad za nim kościelne nauczanie i praktyka pastoralna, kładły nacisk na rozumienie Kościoła jako wspólnoty. Adhortacja apostołska „*Evangelii gaudium*” definiuje Kościół jako misję. W konsekwencji postrzega wspólnotę eklezjalną jako misyjną, która z zapalem głosi zbawcze orędzie Chrystusa²⁹.

Ojciec Święty akcentuje potrzebę zażyłości wspólnoty eklezjalnej z Jezusem i naśladowania Go jako Mistrza, który głosił Dobrą Nowinę „wszystkim ludziom, w każdym miejscu, przy każdej okazji, nie zwlekając, bez niechęci i bez obaw”³⁰. Kościół nie powinien być statyczny, powinien posiadać zawsze „dynamikę wyjścia i daru”³¹. Należy mu przywrócić pierwotny dynamizm cechujący apostołów i członków pierwszych gmin chrześcijańskich. Ma on cechować się zdolnością i gotowością do permanentnego wyruszenia w drogę, stanowi bowiem „wspólnotę misyjną uczniów, którzy przejmują inicjatywę, włączają się, towarzyszą, przynoszą owoc i świętują”³².

Biskup Rzymu zachęca do nie hołdować własnej wygodzie, ale zdobyć się na odwagę wyjścia ku peryferiom ludzkiego bytu spragnionym światła Ewangelii³³. Przywołuje biblijne postacie Abrahama, Mojżesza i Jeremiasza, które charakteryzuje szczególnie „dynamizm wyjścia”³⁴. W odpowiedzi na to Boże wezwanie chrześcijanie i tworzone przez nich wspólnoty mają wkroczyć na drogę służby i czynnej miłości bliźniego: „klękając przez innymi, aby ich obmyć”³⁵. Może to nastąpić nie poprzez pouczające słowa, ale tylko dzięki konkretnym czynom i gestom. Ojciec Święty apeluje w adhortacji, aby skracając dystans Kościół był bliżej zwykłego człowieka unizając się aż do upokorzenia. Ewangelizator powinien być przesiąknięty „zapachem owiec”³⁶, towarzysząc im we wszystkich doświadczeniach, także tych szczególnie trudnych i bolesnych.

Kościół powinien mieć zawsze „otwarte drzwi”. Ma być miejscem miłości, a nie potępień. Biskup Rzymu przywołuje tu biblijny obraz ojca syna marnotrawnego, który pozostawia dla niego otwarte drzwi swojego domu, aby mógł wejść przez nie kiedy powróci. Podobnie wspólnoty eklezjalne mają być otwartym domem Ojca. Widocznym tego znakiem i gestem zaproszenia powinny być otwarte drzwi kościołów³⁷. Odwołując się do tradycji patrystycznej papież przypomina, że także „drzwi sakramentów nie powinno się zamykać

²⁹ Por. D. Lipiec, *Duszpasterstwo misyjne...*, dz. cyt., s. 13-14.

³⁰ EG, nr 23.

³¹ Tamże, nr 21.

³² Tamże, nr 24.

³³ Por. tamże, nr 20.

³⁴ Tamże.

³⁵ Tamże, nr 24.

³⁶ Tamże.

³⁷ Por. tamże, nr 46-47.

z jakichkolwiek powodów”, ponieważ nie są one „nagrodą dla doskonałych, lecz szlachetnym lekarstwem i pokarmem dla słabych”³⁸. Stanowisko to powinno mieć swoje konsekwencje w pastoralnej działalności Kościoła, który powinien być daleki od „sakramentalizacji bez ewangelizacji” oraz praktyk duszpasterzy zachowujących się jak „kontrolerzy łaski” i sprawiających wrażenie „urzędu celnego”³⁹.

Stwarza to „ryzyko pobrudzenia się ulicznym błotem”⁴⁰. Ryzyko to jest jednak stale wpisane w egzystencję Kościoła. Papież wyraził to bardzo dobitnie, mówiąc: „Wolę raczej Kościół poturbowany, poraniony i brudny, bo wyszedł na ulice, niż Kościół chory z powodu zamknięcia się i wygody z przywiązania do własnego bezpieczeństwa. Nie chcę Kościoła troszczącego się o to, by stanowić centrum, który w końcu zamyka się w gąszczu obsesji i procedur”⁴¹.

Według papieża Franciszka, zwyczajne administrowanie może doprowadzić Kościół wyłącznie do stagnacji. W adhortacji dostrzega on konieczność zmian i mówi wprost o potrzebie duszpasterskiego i misyjnego nawrócenia. Powołując się na „Dokument z Apareicidy”⁴² wzywa wprost, byśmy byli w „permanentnym stanie misji”⁴³. Misyjne wyjście na zewnątrz domaga się reformy wspólnot eklezjalnych. Przywołany przez papieża soborowy dekret o ekumenizmie „Unitatis redintegratio” stwierdza, że Chrystus kieruje do pielgrzymującego Kościoła „wołanie o nieustanną reformę”, której potrzebuje on „jako ziemską i ludzką instytucją”⁴⁴. Potrzeba zatem pogłębiania samoświadomości wspólnot eklezjalnych i odnowy kościelnych struktur i kanałów warunkujących ewangelizacyjny dynamizm. Tego rodzaju odnowa jest w stanie przemienić zwyczaje, style, rozkład zajęć, język w ten sposób, by wszystkie struktury kościelne stały się odpowiedniejszą drogą ewangelizowania współczesnego świata⁴⁵.

Zdaniem Ojca Świętego Franciszka, duszpasterstwo zwyczajne we wszystkich swoich formach powinno stawać się bardziej ekspansywne i otwarte⁴⁶. Adhortacja papieska zachęca do pastoralnej odnowy duszpasterstwa zwyczajnego, które w ostatnim czasie nie było w dostatecznie dowartościowane. Jego kosztem uprzywilejowaliśmy poniekąd duszpasterstwo grup i wspólnot kościelnych, np. akademickie, rodzin, młodzieży, ruchów i stowarzyszeń itp.

³⁸ Tamże, nr 47.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Tamże, nr 45.

⁴¹ Tamże, nr 49.

⁴² Dokument ten przedstawia priorytety i wytyczne dla działalności ewangelizacyjnej Kościoła oraz stanowi klucz do zrozumienia EG; V Konferencja Ogólna Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów, *Dokument z Apareicidy* (29.06.2007), 201.

⁴³ EG, nr 25.

⁴⁴ Sobór Watykański II, Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio*, nr 6.

⁴⁵ Por. EG, nr 26-27.

⁴⁶ Por. tamże, nr 27.

Biskup Rzymu wyraźnie postuluje odnowę form duszpasterstwa zwyczajnego oraz wzywa do autoewangelizacji Kościoła partykularne, parafię jako wspólnoty wspólnot i inne instytucje kościelne⁴⁷. Twierdzi, że „Kościół nie ewangelizuje, jeśli nie pozwala się ewangelizować”⁴⁸. Fundamentalnego znaczenia w nawróceniu pastoralnym i misyjnym nabiera komunijny wymiar struktur eklezjalnych i pasterski dialog biskupa⁴⁹.

Chodzi o reformę struktur kościelnych na każdym poziomie, poczynsz od parafii, poprzez diecezje, aż do Stolicy Apostolskiej. W adhortacji apostołskiej papież pisze o „nawróceniu papieżstwa”, które powinno stawać się bardziej wierne znaczeniu, jakie pragnął nadać mu sam Jezus Chrystus, oraz wychodzić naprzeciw „aktualnym potrzebom ewangelizacji”⁵⁰. Pozostaje otwarty na sugestie dotyczące urzeczywistniania Piotrowej misji we współczesnym świecie: „Papieżstwo oraz centralne struktury Kościoła powszechnego muszą wsłuchiwać się w wezwanie do nawrócenia”⁵¹. Biskup Rzymu dostrzega nadmierną centralizację Kościoła i opowiada się za wyraźniejszym kształtem statusu Konferencji Episkopatów, „który by pojmował je jako podmioty o konkretnych kompetencjach, łącznie z pewnym autentycznym autorytetem doktrynalnym”⁵².

Misyjna odnowa Kościoła i jego nawrócenie pastoralne znacznym stopniu dotyczą podstawowej wspólnoty, jaką jest parafia. „Opcja misyjna” to nie jedna z form działalności Kościoła, ale „paradygmat każdego dzieła Kościoła”⁵³. Pastoralna odnowa struktur kościelnych powinna wyrażać się zatem w przyjęciu klucza misyjnego i paradygmatu miłosierdzia jako fundamentalnych zasad duszpasterstwa⁵⁴.

Kościół ubogi dla ubogich

Ewangelizacja posiada wymiar społeczny i polega na urzeczywistnianiu Królestwa Bożego w świecie. Przyjęcie zbawczego orędzia związane jest bowiem z podejmowaniem odpowiedzialności za Kościół i zaangażowaniem w czynną miłość bliźniego⁵⁵. Lektura tekstów biblijnych mówi wyraźnie, że propozycja Ewangelii nie polega wyłącznie na kontemplacji Boga, ale domaga się również podejmowania konkretnych działań. Chrześcijanie mają stawać się

⁴⁷ Por. tamże, nr 28-30.

⁴⁸ Tamże, nr 174.

⁴⁹ Por. tamże, nr 31.

⁵⁰ Tamże, nr 32.

⁵¹ Tamże.

⁵² Tamże.

⁵³ Tamże, nr 15.

⁵⁴ Por. M. Polak, *Misyjna odnowa parafii w nauczaniu papieża Franciszka*, w: *Duszpasterstwo w świetle nauczania papieża Franciszka*, red. D. Lipiec, Lublin 2015, s. 129; zob. B. Biela, *Pastoralne nawrócenie w teorii i praktyce parafialnej*, Katowice 2014.

⁵⁵ Por. EG, nr 176, 179.

„narzędziami wyzwolenia i promocji ubogich”⁵⁶. Papież posługując się słowami św. Jana Apostoła skłania do podjęcia refleksji: „Jeśli by ktoś posiadał majątność tego świata i widział, że brat jego cierpi niedostatek, a zamknął przed nim swe serce, jak może trwać w nim miłość Boga” (1 J 3, 17).

Należy pamiętać, że papież pochodzący z Ameryki Łacińskiej, gdzie skala ubóstwa i jego formy są zupełnie inne niż te znane nam z Europy Jeszcze przed objęciem posługi Piotrowej mówił on wielokrotnie: „mój lud jest ubogi, a ja do niego należę”. Jako arcybiskup miał zwykle mieszkanie i sam sobie gotował. Jako arcybiskup trzymilionowej metropolii Buenos Aires nawoływał kapłanów do troski o ubogich i wykluczonych. Przywołane fakty pozwalają lepiej zrozumieć charakterystyczne rysy osobowości i duchowości papieża Franciszka, a także związane z nimi idee dotyczące sposobów ewangelizacji współczesnego świata⁵⁷.

W adhortacji jest wielokrotnie mowa o konieczności słuchania „krzyku ubogich”⁵⁸. Papież przywołuje też termin opcji preferencyjnej na rzecz ubogich odrzucanych przez społeczeństwo⁵⁹. Przypomina, że zawsze jest dla nich miejsce „w sercu Boga”⁶⁰, który „stał się ubogim, aby nas ubóstwem swoim ubogacić” (2 Kor 8, 9). Biskup Rzymu mówi wprost: „Pragnę Kościoła ubogiego dla ubogich”⁶¹. Przywołane tutaj pragnienie papież wyraził już na początku swojego pontyfikatu podczas spotkania z dziennikarzami⁶². Ubodzy stanowią dla Kościoła ogromną szansę jego ewangelizacji poprzez kontemplację oblicza Chrystusa w cierpiących bliźnich⁶³. Ojciec Święty Franciszek przestrzega nas, że pomijanie opcji preferencyjnej na rzecz ubogich może w konsekwencji doprowadzić do niezrozumienia i przeinaczenia głoszonej Ewangelii, której istotą i pierwszym nakazem jest przecież głoszenie miłosierdzia. Ewangeliczne orędzie może zatonać w gąszczu słów, którymi stale jesteśmy zalewani przez środki masowego przekazu⁶⁴. Według papieża, „najgorszą dyskryminacją, jakiej doświadczają ubodzy, jest brak opieki duchowej”⁶⁵. Często są oni pozbawieni słowa Bożego i sakramentów świętych. Priorytetowym zadaniem opcji preferencyjnej na rzecz ubogich jest zatem umożliwienie im wzrostu i dojrzewania w wierze⁶⁶.

⁵⁶ Por. tamże, nr 187.

⁵⁷ Por. W. Przygoda, *Papieża Franciszka troska pastoralna o ubogich i wykluczonych*, w: *Duszpasterstwo w świetle nauczania papieża Franciszka*, red. D. Lipiec, Lublin 2014, s. 77-78.

⁵⁸ Por. EG, nr 187, 188, 190, 191, 193.

⁵⁹ Por. tamże, nr 195, 198, 199.

⁶⁰ Tamże, nr 197.

⁶¹ Tamże, nr 198.

⁶² Franciszek, *Kościół ubogi i dla ubogich. Spotkanie z dziennikarzami* (16.03.2013), „L’Osservatore Romano” 34(2013), nr 5, s. 13.

⁶³ Por. EG, nr 198-199, 210.

⁶⁴ Por. tamże, nr 199.

⁶⁵ Tamże, nr 200.

⁶⁶ Por. tamże.

Pozostając w optyce chrystocentrycznej papież mówi o ekonomii, finansach, polityce i relacjach społecznych. Ujawnia swój duży zmysł krytyczny wobec niesprawiedliwości społecznej i globalizacji obojętności. W punkcie 53 adhortacji czytamy, że należy „powiedzieć «nie» dla ekonomii wykluczenia i nierówności społecznej. Ta ekonomia zabija”⁶⁷. Ważnym elementem papieskiej diagnozy jest wskazówka, że „otwarcie na transcendencję mogłoby uformować nową mentalność polityczną i ekonomiczną, która pomogłaby zwyciężyć absolutną dychotomię między ekonomią a społecznym dobrem wspólnym”⁶⁸. Biskup Rzymu posługuje się argumentacją pragmatyczną przestrzegając przed tym, że w wielu rejonach stopień nierówności i wykluczenia społecznego dochodzi do granicy, za którą jest już tylko eksplozja. Zwraca uwagę, że jest to również problem ekonomii ślepo ufającej niewidzialnej ręce rynku i jego mechanizmom⁶⁹. Ojciec Święty przywołuje argument polityczny twierdząc, że struktury państwowe wobec globalizacji, wszechmocy rynku i spekulacji finansowych są niezdolne do pieczy nad dobrem wspólnym. Zachęca jednocześnie do odbudowania struktur dobra wspólnego, zarówno publicznych jak i nieformalnych, i rodzinnych, które są w stanie zapobiec wykluczeniu i marginalizacji⁷⁰. Trzeci argument, jakim posługuje się papież Franciszek, to argument o charakterze teologicznym: stanowczy sprzeciw wobec deptania godności człowieka⁷¹.

Podsumowanie

Adhortacja apostołska „*Evangelii gaudium*” powinna być przedmiotem refleksji wszystkich, którzy w imieniu Kościoła poświęcają się dziełu ewangelizacji. Domaga się ona pogłębionej analizy i rzeczowej dyskusji zarówno w łonie samego Kościoła katolickiego, jak i całego chrześcijaństwa, a zwłaszcza w środowisku teoretyków i praktyków pastoralnych. Zasygnalizowane najważniejsze kierunki ewangelizacyjne są nam dane i zadane przez papieża Franciszka. Adhortacja jest zaproszeniem do odkrywania w Ewangelii autentycznej radości i mocy przemieniającej współczesny świat. Stanowi wyzwanie do porzucenia dotychczasowej mentalności, która być może przez dziesiątki lat sprawdzała się, a którą można ją ująć w słowach: „Bijemy w dzwony i wierni przychodzą”. Bogactwo przemysłów Ojca Świętego Franciszka ubogaca nasze rozumienie misji głoszenia Dobrej Nowiny we współczesnym świecie i stanowi impuls do podjęcia naglących zadań nowej ewangelizacji. Adhortacja kończy się modlitwą do Maryi – „Gwiazdy nowej ewangelizacji”, która uczy delikatności i czułości, kontemplacji i wyruszania „z pośpiechem” (Łk 1, 39) w drogę do bliźnich.

⁶⁷ Tamże, nr 53.

⁶⁸ Tamże, nr 205.

⁶⁹ Por. tamże, nr 204-206.

⁷⁰ Por. tamże, nr 205.

⁷¹ Por. tamże, nr 210-215.

**PASTORAL ECCLESIOLOGY AND NEW EVANGELIZATION
– INSPIRATIONS
DERIVED FROM THE POPE FRANCIS' TEACHING
BASED ON APOSTOLIC EXORTATION „EVANGELII GAUDIUM”**

Summary

Apostolic exhortation of Holy Father Pope Francis „*Evangelii gaudium*” was published in 2013 after the Synod of bishops which was dedicated to THE NEW EVANGELIZATION FOR THE TRANSMISSION OF THE CHRISTIAN faith but we can also treat it as a major document of pope’s Francis pontificate. Article presents vision of the pope’s Francis church which is concentrated more on the existential than essential dimensions. The analysis of pope’s Francis teaching was done in three dimensions: 1) the joyful proclamation of the Gospel through the new evangelization 2) pastoral conversion and missionary task of the Church 3) poor Church for the poor. Exhortation is an invitation to explore inside the Gospel an authentic joy and power which is able to change the modern world. Exhortation is an invitation to announce the Gospel to the modern world and impulse to manage urgent tasks of New Evangelization.

Key words: Pope Francis, Apostolic exhortation *Evangelii gaudium*, pastoral ecclesiology, new evangelization, church.